

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, NAFLJEVA ULICA ŠTEV. 5 TELEFON 31-22 do 31-26 SKOPISI SE NE VRACAJO ZHAJA V SAK DAN RAZEN PONEDELJKA

SLOVENSKI POROČEVALEC

INTEGRATNI ODELEK LJUBLJANA, BELENBURGOVA ULICA ŠT. 8 TELEFON 38-32, 38-33 POSTNI ČEKOVNI RACUN V LJUBLJANI ŠT. 11.739 OGLASI PO CENIKU MESEČNA NAROCNINA 45 DIN

GLASILO OSVOBODILNE FRONTESLOVENIJE

Jugoslovanski narodi ne bi mogli razumeti, če bi njihova vlada podpisala pogodbo, po kateri bi se morali umakniti z ozemlja, ki je bilo osvobojeno s krvjo njihovih sinov

Govor jugoslovanskega delegata dr. Beblerja v politično teritorialni komisiji za Italijo o krivičnosti francoske črte

Pariz, 18. sept. (Tanjug) Jugoslovanski delegat dr. Aleš Bebler je med 17. septembra na seji politično teritorialne komisije za Italijo navedeni govor:

Dovolite mi, da na kratko razložim problem, ki ga predstavlja francoska črta kot meja med svobodnim teritorijem Trsta ter Italijo in Jugoslavijo.

Kakor veste, gre francoska črta severno od Devina proti vzhodu, nato pa zavije proti jugu s poredno z obalo in zavije na morje blizu mesta Novigrad. Ta črta odseka približno 50 km obale in precejša del istrskega polotoka. Zakaj dela francoska črta tak lok? V vzhodni Sveti mi-

nistrov za zunanje zadeve in v pogodbah predstavnikov veseli, ki so sodelovale pri izdelavi načrta mirovne pogodbe, ni pogojev, ki bi bili točno navedeni. Navedena pa sta tam dva glavna razloga: 1. da je Trst mesto z italijansko večino; 2. internacionalni značaj pristanišča v Trstu. Karkoli naj bi že mislilo o teh razlogih, šef naše delegacije g. Kardelj, je jasno obrazložil naše stališče v pogledu Trsta in njegove usode. Vsiljuje se vprašanje, zakaj se ostali teritorij loči od Jugoslavije in zakaj ne vključuje francoska črta samo mesta Trsta?

Ta dva navedena razloga, ki sta navedena tudi v dokumentih in govorih predstavnikov veseli, se nanašata samo na mesto, v katerem je večina italijanska in ki predstavlja najvažnejše jedro italijanske manjšine na jugoslovanskem ozemlju. Tržaško pristanišče ima mednarodni pomen, z razliko od ostalih malih pristanišč, ki so po večini samo ribarska pristanišča na tej obali.

Obstojati morajo drugi razlogi in kakšni? Ali je morda francoska črta od točke severno od Devina pa do Novigrada etnična črta? Ali loči ta črta kraje z italijansko večino od krajev z jugoslovansko večino? Ne, tega ni nihče nikoli trdil. Od Devina pa vse do točke, kjer se obrne na jug, prehaja skozi povsem jugoslovansko ozemlje. Od obale do Julijskih Alp in še dalje je to ozemlje jugoslovansko in etnično med najbolj strnjanimi. Ko pa zavije črta proti jugu na istrski polotok, zadene na nekaj malih italijanskih mest, ki pa so zopet medsebojno ločena vsled slovenskega zaledja.

Teorija o „etničnem ravnotežju“ je ostala neutemeljena

Spominjate se, da smo večkrat poročali in je komisija strokovnjakov študij ugotovila, da se zaradi takega položaja osamljenih etničnih otokov na obali ne more potegniti etnična črta v Istri. Prav zaradi tega so si izmislili teorijo o ravnotežju, da bi opravičili razkosanje Julijske krajine.

Kje pa je potem etnična črta? Strokovnjaki so jo našli. V členu 50. poročila pravijo, da sta občini Ronke in Tržič skoraj popolnoma italijanski, občini Doberdob in Opatje selo pa skoraj popolnoma slovenski. Po črti, ki gre med Tržičem in Opatnjem selom, pridemo do morja. Tu pride etnična črta med strnjanim jugoslovanskim ozemljem do morja, od tam pa ni več nobene črte. Zato je črta, ki je v naruri in ki gre od avstrijske meje proti morju, več ali manj s poredna z etnično črto, od ka-

tere se oddaljuje na škodo Jugoslavije in pri Devinu zavije na vzhod v notranost Jugoslavije. Zato ne more biti razlog za tak predlog etnična črta.

Dovolite mi, da pa na drugi strani ne bom govoril o teoriji etničnega ravnotežja. Navedli smo že razloge proti taki teoriji in smo prepričani, da smo o tem vse prepričali, ker ni te argumentacije nihče nasprotoval. Noben član te komisije ni našel niti enega razloga, da bi podprl teorijo etničnega ravnotežja. To je logično in razumljivo, ker bi se znašla večina držav, ki so tu zastopane, v zagati, če bi od njih zahtevali, naj izvajajo na svojem ozemlju tak ravnotežje. Gre torej za drugo stvar. Ali morda loči ta črta ono ozemlje, ki ima italijansko večino, od Jugoslavije? Ali obstajajo ekonomski razlogi?

Koridor med Devinom in Trstom je povsem slovensko ozemlje

Poglejmo najprej koridor! V koridorju med Devinom in Trstom je bilo po štetju iz leta 1910. 9667 Jugoslovancev in 704 Italijancev. Niti štetje iz leta 1921. ki je po mnenju samih italijanskih strokovnjakov čista potvorba, ni moglo pokazati italijanskega značaja tega ozemlja, ker bi bila laž preveč očitna. Po tem štetju je bilo na tem področju 4krat več Jugoslovancev kakor Italijancev.

Ali morda vendarle ne obstajajo ekonomski razlogi? Podan je bil en tak razlog, ki ga je formuliral pred nekaj dnevi v svojem govoru Mac Neil, predstavnik Anglije, ki je izjavil:

»Če želimo, da bo svobodni teritorij Trsta sposoben za življenje, se nam zdi najvažnejše, da zajamčimo njegove zveze. Pod temi pogoji je koridor neobhodno potreben.«

Čuli pa smo že tudi nekatere delegate, ki pravijo, da Trst ne bi smel biti izročen na milost Jugoslaviji in da je zaradi tega potreben koridor, preko katerega gre železniška proga iz Trsta v Tržič, Videm in Benetico.

Kako je s to teorijo glede na odvisnost odnošne neodvisnosti Trsta od Jugoslavije? Poglejmo položaj iz normalnih časov in vprašajmo se, kako močno so bile železniške prometne zveze raznih evropskih dežel s Trstom! Nasli bomo tele številke: Področja, ki danes sestavljajo Jugo-

slavijo, so bila udeležena v tržaškem prometu leta 1919. s 34,7%. Poglejmo pa tudi dežele, ki vzdržujejo prometne zveze s Trstom preko Jugoslavije, po železniških progah, ki gredo preko jugoslovanskega ozemlja. Avstrija je bila udeležena s 25,80%, Češkoslovaška z 19,3, Madžarska pa s 6,2%. Če torej niti ne računamo dežele z malo udeležbo, kakor sta n. pr. Rumunija in Poljska, so bile udeležene Jugoslavija in dežele, ki vzdržujejo promet s Trstom preko Jugoslavije, s 86%. Železniške zveze preko koridorja, ki ga sedaj predlagajo, se je leta 1919. posluževala samo Italija, ki je sodelovala v prometu s Trstom s 3,6%. Torej na eni strani 86% odstotna udeležba, na italijanski pa 3,6 odstotna.

Ali je glede na to okolnost razumno misliti, da bi lahko postal Trst neodvisen od Jugoslavije? Ali ni očitno že na prvi pogled, da je Trst odvisen glede na svoj položaj od svojega zaledja? Govorijo tudi o železniški proggi med Avstrijo in Trstom, ki naj bi šla skozi koridor in italijansko ozemlje, torej o proggi, ki jo nazivamo pontebosko. Ali naj bi služila ta edina proga kot ventil za primer carinske vojne, ki bi jo pričela Jugoslavija, ali pa za primer ovir na železniških progah, s katerimi bi hotela Jugoslavija radešiti Trst? Ali bi imel ta ventil in takem primeru kak pomen?

Morebitne žrtve sosednih držav za povečanje prometa s Trstom

Predvsem je treba ugotoviti, da je Trst edino pristanišče v Evropi, ki ni zvezano s svojim zaledjem s kako veliko reko ali prekopom. Zato je to edino pristanišče, ki vzdržuje promet s svojim zaledjem samo po železnicah, namreč s pomočjo najdražjih prevoznih sredstev. Zato je tudi bila stara Avstro-Ogrska prisiljena,

da je uvedla tako zvano »jadransko tarifno« popust 30% za promet na železniških progah, ki so vodile v Trst. To je bilo določeno v njihovi pogodbi, ki je bila sklenjena po prvi svetovni vojni. Tudi Jugoslavija je bila prisiljena dovoliti Trstu popust 30% v posebnih določbah. Iz tega vidimo, da vsa se prometne zveze

Trsta z njegovih zaledjem drage in da bi Trst lahko napredoval le, če bi pristalo na žrtve države, skozi katere gredo železniške proge, ki vežejo Trst z njimi. Često tudi navaja italijanska spomenica, ki je bila predložena glede tega vprašanja komisiji, mojo izjavo, ki sem jo podal pred posebno komisijo za statut Trsta:

»Jugoslavija ne bi bila nikoli prisiljena pristati na žrtve, da bi zajamčila napredek mesta in pristanišča, kateri bi ji bili odvzeti brez kakršnega koli upravičenega razloga.«

Gre torej za žrtve, ki sem jo omenil. Mi pa smo v drugačem položaju, v kakršnem je bila bivša Avstro-Ogrska ki je bila prisiljena dati ta popust, kar pa ni moglo zahtevati od države, ki se sama ne more svobodno posluževati Trsta. Povsem je očitno, da je stališče Jugoslavije v celoti logično.

Se bolj logično pa bi bilo, da ne pričakujemo, da bi dala Italija, ki se ne poslužuje Trsta in ki ga tudi ne potrebuje, na ponteboski proggi popust, ki pa bi moral biti še mnogo višji. Upoštevati je tudi treba, da bi morala nositi večje stroške železniškega prevoza, kakor pa bi bil primer, če bi sel promet po morju, na drugi strani pa tudi večje stroške zaradi razdalje, neugodne lege ter proge in njene manjše zmogljivosti. Po proračunu naših inženjerjev bi imela Italija zato večji izdatek, kakor pa ga imamo mi za naše železniške proge in sicer za približno 20%. K temu pa je treba pristaviti še to, kar je tudi popolnoma logično: Italija bi morala dati na tem delu železniške proge popust, ki bi moral kriti stroške za večje razdalje, kakor n. pr. za madžarsko blago, ki bi moralo obiti vso Jugoslavijo.

Jugoslovanski značaj Istre

Govoriti moramo še o sektorju, ki leži južno od Trsta. Tu naletamo na položaj, o kakršnem sem govoril že v začetku. Tu je namreč vrsta italijanskih mest z italijansko večino, v katerih pa je vsekakor močna jugoslovanska manjšina, ki ima površ še popolnoma jugoslovansko zaledje. Etnični sestav tega ozemlja doseže 40.229 Jugoslovancev in 29.983 Italijancev, poudarjam pa takoj, da živi 76% teh Italijancev v mestih. Navajam podatke štetja iz leta 1945, ki ga je izvršil jadranski inštitut na Reki pod vodstvom jugoslovanskega profesorja Rogliča. Mi smo predložili članom komisije kataster Istre, ki je rezultat tega velikega dela pri štetju v vsej Istri. Naj še povem, zakaj se poslužujem tega štetja in ne prejšnjega. Rekel sem že prej, da se strinjajo tudi italijanski strokovnjaki s tem, da je bilo štetje iz leta 1921. popolna potvorba. Ne čutim torej potrebe, da bi upošteval štetje, ki ga nazivajo celo našj nasprotniki kot lažno. Pošlji pa bi se lahko štetja iz leta 1910., katerega sem še posluževal glede predelov na severu, toda v pogledu Istre je položaj drugačen. Naj omenim najprej to, kar je skupno za oba dela Julijske krajine: štetje iz leta 1910. se ni izvršilo po narodnosti, ampak materinskem jeziku, za osnovno so vzeli običajni jezik.

Druga točka, ki je tudi skupna, je ta, da so izvršile štetje občine, katerim je država poverila to nalogo, ki pa so bile v rokah italijanskih državljancev. Toda glede Istre je treba omeniti nekaj drugega. Ogledjmo si predvsem socialni sestav Istre. V njem bomo našli ključ za vse ostalo. Omenil bom še enega italijanskega strokovnjaka, Schiffrerja, ki se je podrobno bavil s tem problemom. Ta piše: Pri odnosih med Italijani in Hrvači je v Istri osnovno socialno vprašanje, ki je važnejše kakor nacionalno in občutke razlike. V preteklosti so gospodarili nad plodno zemljo v okolici istrskih mest nekatere plemiške rodbine, meščani, intelektualci, skratka, italijanski vladajoči razred, ki je živel v mestih. Kmetje po vaseh pa so bili nasprotno skoraj vsi Slovani. V preteklem stoletju je tem kmetom uspelo, da so postali skromni posestniki. Dočim so prej smeli uživati samo polovico sadov.

Ključ vsemu so ostali odvisni od gospode v mestih, ki je bila čisto njihov upnik. Potrebno bi bilo tudi omeniti, da riše Schiffrer razvoj v zadnjih desetletjih preveč rožnato. Osvobajanje slovenskih in hrvatskih kmetov izpod meščanov pa ni doseglo takega razmaha. Nasprotno, v nekaterih delih te oblasti je sel razvoj in nasprotni smeri, namreč buržoazija iz mest je kupovala še novo zemljo, ki so jo obdelovali hrvatski in slovenski kmetje. In glejte, kaj se je zgodilo! Ti ljudje, ki so bili gospodarsko odvisni od italijanskih veleposestnikov, so med popisom izjavili pred več ali manj odkritim pritiskom posestnikov, ali pa samo zato, da bi jim ugo-

Italija bi torej morala dati v svojem notranjem prometu popuste, ki bi nadomestili vse povečane izdatke. Po naših računih bi šlo tu za stroške do 40 odnosno 45% pri avstrijskem blagu, pri madžarskem blagu pa za stroške do 60%. Ali je razumno pričakovati od Italije takih žrtev, ko ih ni bila voljna prenašati niti v času med dvema vojnama, ko je bil položaj enak položaju, ki ga hoče danes ustvariti v pogledu kontrole prometne linije in je bil Trst italijanski. Italija je imela širok »koridor« od Trsta do Julijskih alp in je nadzirala vse to ozemlje, pa kljub temu ni napravila nikake žrtve, niti dala kakih popustov na italijanskih železnicah, ki naj bi koristili Trstu. Nasprotno je res, da je dajala Jugoslavija popust 50%, toda tudi to ni zadostovalo, da bi se rešilo vprašanje Trsta.

S tem v zvezi mislim, da je popolnoma neutemeljeno misliti, da bi bila danes Italija voljna prenašati še večje žrtve za internacionalizirani Trst, namreč za Trst, ki ji ne pripada. To je tem bolj neverjetno, ker bi moral znanati ta popust 60%, in poleg tega vemo, da ni bila pripravljena na nikakršne žrtve niti v času, ko je bil Trst italijanski.

In poleg tega, kdo in s čim bo po naši predpostavki nadomestil jugoslovanski promet? Mislim, da je vsaka misel o neodvisnem Trstu brez logične podlage. Trst bi lahko postal neodvisen od Jugoslavije samo pod pogojem, če bi prestavili Jugoslavijo za kakih 100 km bolj proti vzhodu ali pa Trst tja, kjer so Benetke. Ker pa leži Trst pri nas, je tudi od nas odvisen. Ni mogoče rešiti Trsta z železniškimi progami skozi druge dežele, ki se ne zanimajo za njegovo usodo, kakor bi se zanj ne zanimali tudi mi, če bi ugodili zahtevam onih delegacij, ki hočejo ločiti Trst od Jugoslavije.

dilj da je njihov običajni jezik italijanski. Ni bilo potrebno, da bi izjavili, da so Italijani ker tega pri štetju niso zahtevali. Pri štetju so namreč vprašali: kateri je vaš običajni jezik? Ker so kmetje morali govoriti s svojimi gospodarji italijansko, so rekli, da je njihov običajni jezik italijanski. Kako velika razlika je pod temi pogoji med običajnim in materinskim jezikom, lahko vidimo iz cele vrste primerov, ki jih lahko najdemo, če primerjamo štetje iz leta 1910 z našim štetjem ali pa enostavno z dejstvi, ki so znana vsem v naših krajih. Navedel bom samo nekaj primerov:

V vasi Materada, ki leži znotraj ozemlja, ki nam ga hočejo odvzeti s francosko črto, je bilo po štetju iz leta 1910 49 Hrvatov, toda v hrvatski ljudski šoli je bilo ta čas 100 učencev, hrvatski kandidat pa je dobil pri volitvah iz leta 1911 v tem kraju 245 glasov. V vasi je bilo 49 Hrvatov, 100 otrok s hrvatskim materinskim jezikom, hrvatski kandidat pa je dobil 245 glasov polnoletnih moških, ker žene niso glasovale v Istri. V neki drugi vasi Istre so podpisali kmetje po podatkih iz arhiva puljskega sveta petico, s katero so zahtevali otvoritev hrvatske šole. Po štetju iz leta 1910 pa kljub temu ni bilo v tej vasi niti enega Hrvata.

Tretji primer je morda še bolj očitno. Tu gre za vasi občine Buj, sredi ozemlja, o katerem govorimo. V vseh starih štetjih so bile te vasi proglašene kot popolnoma italijanske, vemo pa, da nazivajo strokovnjaki italijanski značaj teh vasi pod izgovorom dvojezičnosti. Ljudje govorijo oba jezika. Toda prišel je mir. V trenutku, ko je izvršil Jadranski inštitut leta 1945 štetje v vseh občine Buj, ki šteje 5000 prebivalcev, so vsi izjavili da govorijo oba jezika, da pa ne želijo izjaviti, kakšne narodnosti so. Toda, ko je prišla komisija Sveta ministrov, so ljudje dobili zaupanje v pravico. Prenehali je njihov strah, da bi lahko ponovno padli pod italijansko oblast. In kaj se je zgodilo? 4849 ljudi te občine je podpisalo izjavo, da so Hrvači. Poudarjam, da njihova prva izjava ne pomeni, da se smatrajo za Italijane, pač pa, da ne želijo izjaviti, kaj so. Razumljiv nam je način mišljenja zastrašenih ljudi, ki so bili navajeni, da vsled strahu pred gospodarji skrivajo svoje občutke.

Točnost jugoslovanskega štetja v Istri

Zato smatram, da se lahko s popolno pravico poslužujemo štetja iz leta 1945. Pol leta je minilo, odkar smo objavili rezultate, pri katerih bi gotovo našli dlako v jajcu, če bi le bilo v našo škodo, toda nihče ni našel te dlake, nihče ni našel netočnosti pri tem štetju in tudi ne pri objavljenih rezultatih. To ogromno in v podrobnosti organizirano delo nam daje za vsako vas ne samo število ljudi, ki se čutijo kot pripadniki te

ali one narodnosti, ampak tudi označeno jezika, ki ga govorijo v družini in družinskih imen, ki so po ogromni večini slovenska celo v mestih in vaseh, kj se smatrajo za italijanske. Temu delu torej kakor sem rekel, ni nihče oporekal. In to štetje je pokazalo ogromno večino Jugoslovancev v predelih ozemlja, o katerem razpravljamo, večino, ki sem jo označil tudi s številkami. In tudi, če bi bilo drugače, ne moremo smatrati ljudi za šahovske figure na šahovnici, kjer je mogoče ločiti črne od belih. To so živi ljudje, ki tvorijo celoto, enoten ekonomski in kulturni organizem, ki je nastal na tem ozemlju. Zato za številkami ne smemo gledati figur, ki jih lahko pomikamo po svoji volji in s katerimi lahko uprizarjamo statistično igro. Ljudje so žive stvari. Ali je v pogledu ozemlja, o katerem se govori, namreč glede Istre kak ekonomski razlog za njegovo priključitev v teritorij Trsta? Strokovnjaki, ki so proučili to pokrajino, so nam rekli, da bi lahko prehranjevala Trst eden do dva tedna v letu. V njej ne pridelujejo živil, niti ni dovolj živine za izvoz. V njej ni drv, tu je nekaj sadja, povrtnine in vina, to pa še od daleč ne more zadovoljiti potreb Trsta. Še več, v pogledu prehrane so ti kraji celo pasivni. To pa bi pomenilo za Trst samo breme. Tudi v industrijskem pogledu ne more to ozemlje ničesar dati Trstu. Tu izdelujejo pri lesni merse ribiške ladje in ladje za obalno plovlbo. Trst ni nikoli izkoristil teh plavnih sredstev, medtem ko so našle te ladjedelnice svoje tržišče na vsem obalnem istrskem polotoku in na dalmatinski, jugoslovanski obali. Ta industrija pa ni dobila tam samo svojega tržišča, am-

Trst potrebuje predvsem tesne zveze z zaledjem

Z vseh vidikov je to nerazumljiva stvar. Ali je resnično sploh kakšen razlog, da se Jugoslaviji odvzame ta veliki del Istre in da se izoblikuje ta koridor, ki ne more nič pomeniti za Trst glede prometa? Če se človek vztrajno potrudi, da bi ta razlog poiskal, se mi zdi, da bi ga našel v nekem stavku, ki ga je izgovoril Mac Neil tukaj pred tednom dni, ko je rekel: »Najj moramo praktično rešitev za tri probleme — za etnični, za ekonomski in politični problem.« Prepričan sem, da sem dokazal, da etnični problem s to francosko črto ne dobiva nobene rešitve in da tudi za eko-

Diktatorka oblast guvernerja

Če bi obravnavali meje osamljeno, bi bilo morda težko odkriti razloge, če pa jih razmotrivamo v zvezi s statutom, kakršen nam je bil predlagan, bomo tamkaj našli ključ rešitve. V osnutku statuta beremo, da je dodeljena guvernerju velika oblast, ki bi jo lahko imenovali »diktatorska«. Tako ima n. pr. guverner pravico v vsakem trenutku, ki ga smatra za potrebnega, proglasiti obvodno stanje. Tuje vojske, o katerih govori; osnutek, lahko pridejo na ozemlje, ako jih pokliče guverner. Statut govori o številnih drugih pravicah, ki jih ni mogoče

Krivična žalitev Jugoslavije

Očitno je, da tukaj ne gre za sovražnika, ki je naznačen, ampak za onega, ki se ga lahko razbere med vrsticami. Ta sovražnik smo mi. In če razmotrivamo mejo s tega stališča, potem bomo videli, da nam bo vse naenkrat postalo razumljivo. Znatnejše oborožene sile imajo potrebo po pristaniščih za izkrvavanje, imajo potrebo po gotovem prostoru, da bi se razvile, ne morejo imeti namreč samo majhnega zaledja, samo majhnega ozadja, ko bi se razporedile vzdolž predlagane črte, ki naj bi bila boljše. Glejte, na ta način je vse naenkrat postalo logično in jasno. Toda, če je to jasno in logično, ni zaradi tega nič manj žaljivo za Jugoslavijo.

Večkrat se nam očitno da tukaj uporabljamo govorico, ki je v neki meri ostra. Priznam to, toda mi smo tukaj edini, ki smo prisiljeni pribiti, da se nam s to pogodbo grozi s stvarmi, kakor so vojaške operacije. Mi smo edini, katerim se hoče odtrgati del njihovega lastnega telesa. Mi smo edini, ki se mu hoče odtrgati na stotisoče sinov in hčera. Mi smo edini, ki moramo gledati, kako nam ropa o našo zemljo, kako se dajejo Italiji strateške prednosti na mejah vzdolž celotne nove črte, ki nosi — na našo veliko žalost — in bo v zgodovini naša sila ime »francoska črta«. Tu, na tej meji, leži, če gremo od zgoraj navzdol, Kanalska dolina, pokrajina, katere prvotno prebivalstvo je v veliki večini jugoslovansko, pokrajina, ki je leta 1941. služila za napad na Jugoslavijo s strani Italije, in ki je bila dodeljena napadalcu. Tu je Beneska Slovenija, ki je popolnoma slovenska, in tudi ona je bila izročena Italiji, tako, da se je dajala strateška prednost, kajti meja, ki je predlagana v smislu francoske črte, gospodarji nad vso zgornjo dolino Soče.

Govorico, slovensko mesto in glavno mesto popolnoma slovenske pokrajine, pak tudi sirovine, potrebni les za izdelavo ladij. Druga industrija so soline, ki so pokazale veliko proizvodnjo. Nimam podatkov o številkah, vem pa, da je pomenila bivša Avstro-Ogrska za te soline veliko tržišče v zaledju, toda pod italijansko oblastjo so bile soline opuščene, ker je proizvajala Italija sol v drugih krajih in pod boljimi pogoji. Odkar pa je ta pokrajina pod upravo JA, t. j. od maja leta 1945., so te soline zopet pričele delati. Jugoslavija se je potrudila, ker ima potrebo po soli, da se bo proizvodnja razvila v velikem obsegu.

Omeniti moram še eno stvar: istrska mesta, kakor vsa mesta na svetu, imajo potrebo po zaledju in po trgovini z zaledjem. Ali je to omi razlog, zaradi katerega hočejo povezati Trst, ki je veliko mesto, z drugimi malimi mesti, katere bi odcepili od njihovega zaledja? Kakor vidite, čim bolj proučujemo to stvar, tem bolj se pogrežamo v nesmiselnost in uvidevanje, da je nemogoče storiti tako nerazumno stvar, da naj bi namreč na ta način odsekali ta mesta od ostalega istrskega polotoka.

Ta del Istre se v ostalem razlikuje od drugih predelov prav po tem, da je na njem večina istrskih mest in da je tudi najbolj obudena. Ta predel točno obsega 13% celotne površine Istre in 25 odst. njenih prebivalcev. Tako je torej iz ekonomskega stališča najaktivnejši del, z industrijskega pa najpomembnejši, ako izjavimamo tobačne tovarne na jugu Istre. To je del, ki lahko igra največjo vlogo kot potrošnik živine iz notranjosti Istre, kot poročnik svinov, ki prihajajo iz Jugoslavije, — del, ki ima vsekakor največjo potrebo po tržišču.

Tem tretjem elementu iskati razloge, zaradi katerih se odvzema 70 km naše obale ter ustvarja tako veliko ozemlje, po katerem Trst nima nobene potrebe. Ono, kar Trst res potrebuje, so tesne zveze z vsem njegovim zaledjem. Trst potrebuje vso Jugoslavijo. Trsta ni mogoče rešiti samo s tem kosčekom. Ta kosček ne bo v ničemer koristil. Kje je torej razlog za politično stališče?

ne, — ki je bila že 1000 let kulturno središče Slovencev vse Julijske krajine — trgajo od Jugoslavije in dajejo Italiji obnem z njenim železniškim kriviščem, ki je prav tako strateška prednost za Italijo. Pri Tržiču, ki je v ekonomskem pogledu integralni del Julijske krajine, v katerem živi številna jugoslovanska manjšina ter italijanska večina, ki pa se odlikuje po svoji enodušni zahtevi, da se priključi k Jugoslaviji, — daje francoska črta prav tako strateško prednost Italiji, kajti meja se tukaj povzpne na kraško visoko planoto.

Nadalje je tu ozemlje, celotno predmestje s pristaniščem in mestom Trstom, s koridorjem, ki ga veže z Italijo, z razširjenjem proti jugu, ki nudi gotov prostor za razvijanje oboroženih sil, ki bi se lahko tamkaj znašle in ki bi bile lahko sovražno razpoložene proti Jugoslaviji. Katera druga delegacija predstavlja tukaj deželo, ki se ji namerava storiti tako velika krivica? Katera druga država obstoja, ogrožena zaradi mirovne pogodbe, — ki bi bila pozvana, da podpisuje mir kot zaveznik skupno z drugimi zavezniki, — kakor da bi se ta mir sklepal proti njej, kakor da bi se ta mir premagana država, ki bi jo bilo treba kaznovati z vsiljenjem težkih mirovnihih pogojev, kdo drugi si mora odtrgati del ozemlja, da bi se zaveznikom dale strateške prednosti proti njemu?

Francoska črta ni sprejemljiva za Jugoslavijo

Večkrat smo izjavljali, da francoska črta ni sprejemljiva za Jugoslavijo. Reklji smo, da ne bomo mogli podpisati mirovne pogodbe, če bi bila sprejeta, kajti resnično naši narodi ne bi mogli razumeti, kako bi

Nadaljevanje na 2. strani

Govor dr. Aleša Beblerja o francoski razmejitveni črti

Nadaljevanje s 1. strani
mogla vlada pristati na take krivice. To, kar zlasti ne bi mogli razumeti, bi bilo to, da bi se morala sedaj, več kot leto dni po zaključitvi vojne, njihova armada, ovenčana s slavo, umakniti z ozemlja, ki je neizpodbitno jugoslovansko in ki ga je osvobodila Jugoslovanska armada.

Jugoslovanska armada je osvobodila Julijsko krajino

S tem, da smo razmišljali ta zadnji sektor Istre ter na jugu od Trsta, ki ga meji francoska črta, to je, ki je obsežen v »svobodnem« ozemlju, smo dejansko prešli izven tako imenovane »Morganove črte«. Morganova črta je bila začrtana s sporazumom med generalnim štabom Jugoslovanske armade in zavezniki generalnim štabom v Italiji. To je razmejitvena črta, ki deli jugoslovanski del Julijske krajine pod anglo-ameriško zavezniško okupacijo od dela Julijske krajine, ki ga ima zasedena Jugoslovanska armada. Dodal bom še to, da je bilo to celotno ozemlje v trenutku, ko je bil sporazum podpisan, pod upravo Jugoslovanske armade, kajti ona ga je osvobodila po silni borbi izpod nemškega jarma, dodal bom še to, da je ta armada ona, ki je napočila s svojo krivico to nacionalno ozemlje, o katerem govorimo, ko razpravljamo o vprašanju Trsta, Tržača in Gorice.

S sporazumom v Devinu smo hoteli pokazati naš duh spravljivosti ter smo pristali na to, da anglo-ameriška vojska zasede del Julijske krajine, in sicer onega, za katerega bi lahko menili, da je sporen. Kot del, o čigar usodi naj bi odločila bodoča mirovna konferenca. Toda, glejte, kaj se dogaja danes. Predlaga se nam osnutek mirovne pogodbe — neka francoska črta, v smislu katere se je bolj skrušnje naša uprava, — ki zahteva evakuacijo novega dela ozemlja, ki ga nismo samo osvobodili, ampak tudi upravljali že leto dni in ki ga vsi Jugoslovani brezdomno smatrajo za del, ki ni več sporen. Hrvati in Slovenci tega dela — ki so ostali tamkaj, ki so se krčevito oklepali svojih tal po fašističnem viharju med dvema vojnama in ki so kot en mož vstali, da bi se borili za

svojo svobodo in za zavezniško stvar v tej vojni — smatrajo sebe za dokončno osvobodjene. Toda, glejte sedaj predlagajo, da naj bi naša armada zapustila to ozemlje, da bi prepustila te Hrvate in Slovence negotovi usodi, ki jih čaka na ozemlju tako imenovanega »svobodnega« ozemlja Trsta.

Tega si skoraj ni mogoče misliti. Ali si lahko predstavljate globoko razočaranje teh nesrečnih ljudi, razočaranje, ki bi ga občutili, ko bi videli, da jih Jugoslovanska armada zapušta.

Ali si lahko mislite razočaranje vsega jugoslovanskega ljudstva ob tem nezasiščenem prizoru: — jugoslovansko ozemlje, ki ga je osvobodila Jugoslovanska armada, se zapušta v smislu odločitve mirovne pogodbe. Jugoslovanska armada ga zapušta z namenom, da se mu Jugoslavija odreče? Ali lahko verjamete, da bi naši narodi, ki so do konca izpolnili svojo nalogo do zaveznikov med vojno, razumeli, zakaj je njihova vlada pristala na kaj takega?

Ne, tega ne bi razumeli. S tem bi mera prekrepila do vrha.

Gospodje, zaradi tega boste razumeli, da se zaradi teh razlogov stvar tukaj postavlja na drugačen način. Mi vse to ne govorimo zaradi tega, da bi izvajali pritisk na komisijo ali na konferenco, mi to govorimo, da bi jo lojalno obvestili, da jugoslovanska vlada smatra, da domovina ne bi mogla razumeti, ako bi se odločila odobriti in podpisati pogodbo, ki bi vsebovala tako krivico in ki bi nas sila, da storimo taka dejanja, kakor je izpraznilo jugoslovanskega ozemlja, ki je bilo dodeljeno Jugoslaviji že s prejšnjim sporazumom. To je nemogoče, je zares nemogoče.

Razprava o mejah svobodnega tržaškega ozemlja

Češkoslovaška delegacija proti koridorju med Trstom in Italijo

Pariz, 17. sept. (Tanjug.) Danes se je v politično-teritorialni komisiji za Italijo nadaljevalo obravnavanje predlagane razmejitve med Italijo in Jugoslavijo. Predtlesni so predlog o izpremembi meje svobodnega ozemlja Trsta, ki naj bi v smislu osnutka mirovne pogodbe potekala po črti od kraja Devina v Tržaškem zalivu do točke, kjer se ta črta stika s francosko črto, zatem pa od točke do francoski črti vse do točke za Novim gradom na zapadni istriški obali. Komisija je že razmotrila, zgoraj del predlagane francoske črte, ki naj bi bila v smislu osnutka mirovne pogodbe meja med Italijo in Jugoslavijo. V zadnjih treh sejah komisija ni razmotrila predložene razmejitve in je načelno razpravljala o statusu Trsta, da bi podkomisija za statut mogla pričeti delo. Z govorom čefa jugoslovanske delegacije Kardelja in ameriškega delegata Connellyja je bila na večerjani seji splošna razprava o statusu Trsta zaključena.

Kakor je znano, ne vsebuje predlog v smislu osnutka mirovne pogodbe o ustanovitvi svobodnega ozemlja Trsta samo vključitve mesta Trsta s pristaniščem in okolico, ampak tudi priključitev etnično popolnoma jugoslovanske obalnega pasu od Trsta do Devina, ki je edini izhod republike Slovenije na morje, kakor tudi priključitev vsega severozapadnega dela istrskega polotoka s glavnimi istrskimi mesti ter delom obale do Novega grada. Jugoslovanska delegacija je mirovni konferenci predlagala, naj se ozemlje Trsta skrči na mesto samo s pristaniščem ter neposredno okolico, s čimer bi se izločil obalni koridor med svobodnim ozemljem Trsta in Italijo, ki poteka po povsem jugoslovanskih tleh, in bi se tudi odstranila krivica, da bi se del istrskega polotoka, na katerem živi jugoslovansko prebivalstvo že nad 1900 let, odtrgal od celote, kateri pripada in s katero živi v skupnosti od osvoboditve teh krajev izpod fašističnega okupatorskega jarma.

Na današnji seji je prvi govoril jugoslovanski delegat dr. Aleš Bebler, ki je podal močno in dokumentirano obrazložitev jugoslovanskega predloga.

Za njim je govoril predstavnik Južne Afrike, Jordan. Južno-afriška delegacija je predložila predlog, ki dovaja vso krivico in absurdnost francoske črte do skrajnosti. Po tem predlogu naj bi se ozemlju Trsta priključilo celotno ozemlje južnozpadne Istre, ki jo omejuje tako imenovana angleška črta, skupno s pristaniščem Puljem. Na ta način bi bilo iztrganih iz Jugoslavije že 44.427 Jugoslovancev, dolžina obale, ki bi se odvzela Jugoslaviji, pa bi dosegla 120 km. Na ta način bi se odvzel Jugoslaviji celoten obrežni pas zapadne Istre, dolg 120 kilometrov in v povprečni širini 13,5 km. Na istrskem polotoku bi se ustvarilo umetno predmestje. Jugoslaviji pa bi odvzeli in vključili v tržaško ozemlje v celoti 109.694 Jugoslovancev.

Južnoafriški delegat je izjavil, da je preštevilo, ki jo predlaga njegova delegacija, v korist Jugoslavije, češ da rešuje problem manjšin, ni pa navedel nobenih razlogov, ki bi pojasnili, kako zagovarja te interese. Ves čas razprave, ko je navajala jugoslovanska delegacija neizpodbitne razloge upravičenosti svojih za-

htev in predlogov, je južnoafriški delegat molčal, danes pa je celo izjavil, da globoko občuduje borbo Jugoslavije v tej komisiji. Sedaj, ko je prišla vrsta nani, da bi povedal nekaj v prid rešitve, ni navedel niti enega utemeljenega razloga. Navedel je samo eno stvar, pa se ta izvira iz doslej neznane in pomarejene statistike. Rekel je, da živi na ozemlju, ki ga vključuje angleška linija in za katerega predlaga njegova delegacija, naj se priključi teritoriju Trsta, 70 % Italijanov, čeprav je znano, da jih niti 50 %. Južnoafriški delegat je celo zagovarjal italijanske osvajalne zahteve, saj je zagovarjal rop, ki ga je zagrešila Italija z rapalsko pogodbo. Trdil je, da južnoafriška delegacija ne daje Italiji tega, kar zahteva, nasprotno pa, od Jugoslavije ne jemlje, kar ji pripada, ker je »objektivna resnica«, da je pripadala Julijska krajina zadnjih 25 let Italiji in da torej ne more biti govora o odvzemu ozemlja Jugoslaviji. S takim zagovarjanjem rapalske pogodbe je južnoafriški delegat dosegel vrhunec v obrambi italijanskega imperializma.

Holandski delegat, ki je podprl na današnji seji južnoafriški predlog, je celo prekosil svojega tovarisa. Trdil je, da ima področje, za katerega gre, italijanski značaj in da »gravitira ekonomsko proti Trstu, ne pa proti Jugoslaviji. Pri podpisivanju zavojevanih teženj večerjajnega napadalca proti zavezniki deželi je šel tako daleč, da je izjavil, da gre, če gre sploh za odvzem ozemlja, za odvsem »italijanskega teritorija! Da bi zaključili take neupravičene zahteve, je izjavil, da ga pri podpisivanju južnoafriškega predloga vodi načela Atlantske listine, ki pa jo tolmači, ko nastopa proti življenjskim interesom in pravicam narodov Jugoslavije, tako, kakor jo tolmači Holandija v Indoneziji, kjer se indonezijsko ljudstvo bori proti tujemu kolonialnemu zasluževanju.

Češkoslovaška delegatka Sekaninova je v celoti podprla jugoslovanski predlog. Zakaj ustvarjajo koridor med Italijo in svobodnim ozemljem Trsta?, je vprašala. Rečeno je, da je to potrebno zaradi zveze med Trstom in Italijo. Jugoslavija je pokazala dobro namene proti sosedem in je popolnoma pravilno izjavila, da je dobro sosedstvo mogoče samo s sporazumom. Čuli smo celo, da bi bili ti protitalijanski predlogi potrebni ne samo zaradi zveze Trsta z Italijo, ampak tudi zato, da Jugoslavija ne bi mogla presekat poti v Srednjo Evropo. Toda dejstva govorijo nasprotno. V Srednji Evropi smo neposredno zainteresirani pri ustvarjanju svobodne zveze s Trstom in sicer z organsko povezanostjo svobodnega teritorija z Jugoslavijo. Namestu umetnega koridorja naj bo Trst vključen v jugoslovanski carinski in železniški sistem. Namestu nevarnega koridorja dajmo Trstu zdrav in demokratičen statut. Menimo, da je posebno škodljivo in neutemeljeno ločiti od Jugoslavije ozemlje južno od Trsta. Zgodovina dokazuje, da so vse osvoboditve Grkov v Mali Aziji, Angležev v Franciji in Švedov v baltičkih pokrajinah pozneje propadle. Delegati Južne Afrike in Holandije so pozabili, da je bilo ozemlje, za katerega gre, vedno slovansko, in da podpira zato južnoafriški predlog italijansko osvajanje slovanskega ozemlja, ki pa ga

Za demokratične pravice prebivalstva tržaškega ozemlja

Pariz, 17. sept. (Tass). Pozornost javnega mnjenja je sedaj osredotočena na odbor, ki je bil ustanovljen za proučevanje osnutkov za statut svobodnega tržaškega ozemlja. Te osnutke so predložile vlade ZSSR, Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Francije in Jugoslavije.

Kakor pravi v svojem »vodniku list »Monde«, se bo v tem odboru odločilo vprašanje, ki bo postalo ključno mirovne konference.

Na zadnjem zasedanju tega odbora je zastopnik Jugoslavije Moša Pijade omenil v svojem govoru, da se v predloženih osnutkih statuta opazajo razlike v 53 točkah. Na ta način bodo morali člani odbora izvršiti veliko delo.

Danes je odbor posvetil svojo pozornost vprašanju zakonodajne oblasti na svobodnem tržaškem ozemlju. To vprašanje je bilo predmet dolge razprave, ki je trajala vsaj sejo. V zvezi s tem je človek presenečen zaradi izredne previdnosti, s katero so predstavniki nekaterih demokratičnih držav nasenčali osnovne demokratične ukrepe, ki se bodo izvajali na svobodnem tržaškem ozemlju.

Se nekateri hitro je bil sprejet sklep, da se bodo na svobodnem tržaškem ozemlju uporabljale splošne, enake, direktne in tajne volitve in da bo samo ena poslanska zbornica.

Zastopnik sovjetske delegacije Višinski je dejal, da v tržaških okoliščinah ni razloga za sistem dveh poslanskih zbornic, čeprav je ta sistem v rabi v številnih deželah. Res je, je dejal Višinski, da dve angleški poslanski zbornici — zgornja in spodnja — nikakor nista enaki obema poslanskima zbornicama Sovjetske zveze: Zveznemu in Narodnostnemu svetju, ni vsak način pa bomo, kakor vjimo, vsi soglašali v tem, da je na svobodnem tržaškem ozemlju potrebna samo ena poslanska zbornica. Nič ne zagovarjal sistema dveh poslanskih zbornic.

Vendar so precej dolgo razpravljali o menju, ki ga bo imela reprezentativna ustanova svobodnega tržaškega ozemlja.

Poljski predstavnik Wlanciewicz je predlagal, naj bi odobrili ime, ki ga je predlagala sovjetska delegacija: Ljudska skupščina, predsednik pa je predlagal drugo ime: Narodna skupščina.

Francoski zastopnik Volfram je priporočil, naj bi zakonodajnemu organu, ki bo ustanovljen v Trstu, ne dali imena, preden ljudstvo svobodnega ozemlja ne bo potrdilo svoje ustave. Višinski je dostavil, da tržaška ustavodajna skupščina ustave ne bo samo sprejela, temveč jo bo tudi izdelala in da bo pri tem seveda rešila veliko neresenih vprašanj. Predložila bo seveda tudi svoje predloge, kajti to bo ustavodajna skupščina. Vendar pa bo mirovna konferenca izdelala statut in bo morala dati tržaškemu prebivalstvu gotova priporočila. Višinski je zagovarjal predlog, ki priporoča ime »Ljudska skupščina«. Višinski je nadalje priznal, da mora bodoča ustavodajna skupščina svobodnega tržaškega ozemlja sama rešiti vprašanje ustave, toda dejal je, da ji je treba priporočiti ime, ki se nam zdí najbolj sprejemljivo. Ne mislim, da bi kdo nasprotoval besedi »Ljudska«, kajti to zveni ponosno, zveni demokratično in je popolnoma osnovano. Točni smisel besede je grškega izvora; demokracija pomeni ljudsko oblast. Ime »Ljudska skupščina« je mnogo bolj blizu demokratičnim načelom, ki so proglašeni v čl. 16 osnutka mirovne pogodbe z Italijo.

Francoski in britanski zastopnik sta nasprotovala imenu »Narodna skupščina« in zahtevala, naj bi se rečilo enostavno »skupščina«. Res je, da so Francozi pristali na to, naj se doda še »ljudska«, toda pod pogojem, da se bo to pisalo s malo začetnico. Vse lo je podobno anekdoti, toda je na žalost resnično. Sovjetski delegat Višinski je dejal, da bi bilo po mnenju sovjetske delegacije pravilno, če bi rekli »Ljudska skupščina« in pisali besedo »ljudska« z veliko začetnico.

V luči tega razpravljanja se lahko reče, da beseda »ljudska« ni bila po okusu nekaterih članov odbora.

Daljša razprava je bila o tem, na kakšen način naj bodo volitve v Ljudsko skupščino. Sovjetska in jugoslovanska delegacija sta predlagali, naj bi se volitve izvajale po proporcionalnem sistemu.

Sovjetski delegat Višinski je dejal v utemeljitev tega predloga: »Sovjetska delegacija pripisuje temu vprašanju velik pomen. To ni tehnično, temveč načelno vprašanje. Proporcionalni sistem jamči manjšini možnost, da ima v parlamentu primerno število svojih zastopnikov. V okoliščinah, ki so nastale v Trstu, je proporcionalni sistem izredne važnosti in ga je zato treba sprejeti, kakor predlagata sovjetska in jugoslovanska delegacija. Drugače bi bilo težko na tržaškem ozemlju zavarovati interese manjšine in tako preprečiti vsakovrstne nepravilnosti, ki bi se mogle pojaviti v primeru, če ti interese ne bodo zavarovani. Zaradi tega je potrebno, da to vprašanje rešimo takoj. To ne bo samo pravično, temveč bo tudi praktično koristilo glede na izredno zapletene narodnostne interese. Če ne damo manjšini možnost, da ima svoje predstavnike, potem pomeni to spravo življenje samo neovržno onemogočilo ne glede na to, kako bo glede tega glasovala ta ali ona komisija.

Na koncu svojega govora je izjavila češkoslovaška delegatka, da je neobhodno potrebno sprejeti dobro in zdravo rešitev. Zato bo češkoslovaška delegacija glasovala za predlog, po katerem naj bi odstranili nepravilni koridor, ki pomeni nevarnost.

Razprava o mejah svobodnega teritorija Trsta se bo nadaljevala na jutrišnji seji politično-teritorialne komisije za Italijo. Prijavilo se je že več govornikov.

vi ti jo v opozicijo s parlamentom. To bo delalo težkoče v graditvi državnega življenja na novih demokratičnih načelih. Zato pripravimo načelo proporcionalnega predstavnstva.

Jugoslovanski delegat dr. Aleš Bebler je podprl predlog Višinskega in dodal da bo Ljudska skupščina postala neodvisna italijanska, če se ne bo uporabilo načelo proporcionalnega predstavnstva.

Britanski delegat Benett je bil mnenja, da ni mogoče podpreti tega načela in je zahteval, naj se mu da čas za premislek.

Francoski delegat Volfram je izjavil da je vprašanje proporcionalnega volivnega sistema sedaj zelo aktualno v francoskem javnem mnenju. Spomnil je na to, da so pri glasovanju o tem sistemu v francoski ustavodajni skupščini glasovi razdelili takole: 273 glasov za in 273 glasov proti. Volfram je predlagal, naj se izvoli ustavodajna skupščina svobodnega tržaškega ozemlja po proporcionalnem sistemu, potem pa naj se ji da svoboda, da reši vprašanje nadaljnjih volitev.

Jugoslovanski delegat dr. Bebler je po pravici odvrnil da bi sprejem takega predloga pomenil, da se proporcionalni sistem v Trstu potlaci že v naprej. Popolnoma jasno je, da po proporcionalnem volivnem sistemu večina ustavodajne skupščine sestavljajo iz Italijanov ki niso zainteresirani v tem sistemu in ki ga bodo brez težav odpravili. Toda Volfram je vztrajal na svojem naziranju.

Tedaj se je oglasil Višinski, ki je dejal: »Predlog, da bi se uvedel proporcionalni volivni sistem samo začasno, je zanimiv in pomeni izhod iz tega položaja toda — ta izhod je uporabljen samo za Volframa samega, ki ga vzemirajo, ker so poslanci francoske ustavodajne skupščine glasovali z 273 glasovi za in z 273 glasovi proti temu sistemu. Ni pa to izhod za tržaško prebivalstvo ki je sestavljeno iz 66 odstotkov italijanskega in 34 odstotkov slovanskega prebivalstva.« Višinski je predlagal, naj se sprejme načelo proporcionalnega volivnega sistema in se vnese v permanentni statut svobodnega tržaškega ozemlja, na osnovi katerega se bo izdelala ustava.

Nihče razen britanskega delegata ni nasprotoval proporcionalnemu volivnemu sistemu. Predsednik je nato predlagal naj se ustanovi podkomisija predstavnikov ZSSR, Združenih držav, Velike Britanije Francije in Jugoslavije za definitivno redakcijo člena statuta, ki govori o zakonodajni oblasti svobodnega tržaškega ozemlja.

Britanski delegat je ponovil svoj pridržek, da je treba »premisлити. Kljub temu je bil predlog za ustanovitev podkomisije za redakcijo omejenega člena statuta sprejet.

Sestanek Glavnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije

V smislu sklepa seje Izvršnega odbora Osvobodilne fronte Slovenije z dne 4. septembra 1946 sklicuje sekretarjat IOOF sestanek Glavnega odbora OF Slovenije, ki bo v soboto 21. septembra ob 8. zjutraj v Franciških dvorani v Ljubljani.

Dnevni red je naslednji:

1. Politično poročilo sekretarja IOOF tov. Miha Marinka,
2. organizacijsko poročilo tov. dr. Marijana Breclja,
3. diskusija o obeh referatih,
4. volivni progla Glavnega odbora OF Slovenije.

Iz pisarne sekretarijata IOOF

Osvobodilna volivna pisarna Osvobodilne fronte Slovenije

Osvobodilna volivna pisarna Osvobodilne fronte Slovenije posluje vsak dan od 8. do 12. in od 15. do 18. v Ljubljani, Erjavčeva cesta 12.

Iz pisarne sekretarijata IOOF

Opozarjamo vse volivne upravičence, da je rok za pregled in popravek volivnih imenikov samo do 27. septembra

Nadškof dr. Stepinac aretiran

Sodna razprava v Zagrebu proti ustaškim klerofašističnim zločincem je bila prekinjena, da se postavi javni tožilec obtožnico proti dr. Stepincu

Zagreb, 18. septembra 1946.

Na današnji sodni razpravi proti ustaškim krivolokom in njihovim klerofašističnim pomagačem je prišlo do senzacionalnega preokreta. Takoj ob začetku razprave je zaprosil za besedo javni tožilec LR Hrvatske Jakov Blažević je podal naslednjo izjavo:

Iz dosedanjega poteka razprave, zlasti iz izpovedi obtoženih Lisaka, Martića, Simečkega, Marića Gulina in Martića, iz izjav zaslišanih prič ter iz številnih doslej sodišču predloženih dokumentov je razvidno:

1. da so obtoženi z izjemo obtoženec 16 in 18 (to so bivši ustaški poslani v Bratislavi Blaž Zorkovič, bivši upravnik ustaške varnostne straže v Zagrebu Kirin in bivši ustaški policijski ravnatelj v Zagrebu Boža Cerovski) v zvezi protu svobodni narodov Jugoslavije in njihovim demokratičnim pridobitvam, služeč mračnim ciljem mednarodne reakcije z izvajanjem vojnih sporodov in imperialističnih osvajanj, ustvarili teroristično organizacijo, ki je imela vodilno vlogo v številnih zločinih ustaško-križarskih skupine izvršnih nad našim državljanji širom države;

2. da je bil neposredni udelezenec, podpizovalec in pomagač v delu te organizacije dr. Alojzij Stepinac.

Zaradi tega sem odrdil da se dr. Alojziju Stepincu odvzame svo-

boda, se postavi v pripor ter se proti njemu izvede kazenska preiskava. Proti njemu bom po končani preiskavi vložil obtožbo zaradi izvršenih kaznivih dejanj po zakonu o kaznivih dejanjih proti ljudstvu in državi.

Ker so kazniva dejanja obtožencev Lisaka, Salčića in soobtožencev najtesneje povezana s kaznivim delovanjem dr. Alojzija Stepinca in tvorijo enotna kazniva dejanja, kakor tudi zaradi pravilne ugotovitve stopnje kazenske odgovornosti posameznih obtožencev, smatram za nujno, da se postopek v obeh kazenskih zadevah združi in izvede skupna razprava.

Zaradi tega predlagam, naj se razprava v kazenski zadevi proti obtoženim Lisaku Eriku Salčiću Ivanu in soobtožencem prekine in da meni rok 7 dni, da izvedem preiskavo proti dr. Alojziju Stepincu in sestavim obtožnico.

Prosim, naj izda sodišče o tem mojem predlogu svoj sklep.

Vse občinstvo v dvorani je v viharjem plaskanjem pozdravilo ta predlog javnega tožilca. Predsednik sodišča dr. Vimpulšek je razpravo prekinil in se je sodišče umaknilo k posvetovanju.

Po krajšem odmoru je predsednik sodišča objavil sklep, da se predlogu javnega tožilca LR Hrvatske ugodi, razprava prekine in njeno nadaljevanje objavi naknadno.

Minister Wallace za mirno tekmovalje med socialističnim in kapitalističnim sistemom

Ameriški minister za zunanjo trgovino priznava, da so se Združene države Amerike oddaljile od Rooseveltove zunanje politike in da obstojajo nevarne imperialistične težnje

Moskva, 17. sept. (Tass). Mednarodni opazovalec »Pravde« Evgenij Zrikov piše, da imperialistični krog ne morejo prikriti svojega razočaranja zaradi razvoja mirovne konference. To je najbolj razvidno iz pisanja g. Lipmanna, ki zahteva v »New York Herald Tribune« ne samo odložitve rešitve vprašanja pogodbe z Italijo in zadržanje britanskih in ameriških čet na italijanskem ozemlju, ampak hoče celo okrepiti ameriške oborožene sile v Italiji. Politiko rožljanja z orožjem označuje Lipmann kot večen diplomatski korak v zvezi z nekaterimi točkami »razgovorov s Sovjetsko zvezo«.

Lipmann očitno meša način postopka Združenih držav v Siamom in Paragvajem z onim, ki ga je mogoče uporabiti nasproti Sovjetski zvezi.

Toda pomanjkanje smisla za stvarnost pri Lipmannu ni osamljen pojav. V nedavnem govoru je ameriški minister za zunanjo trgovino Wallace poudaril, da se Združene države Amerike oborožujejo do zob in da veliko število ameriških časopisov izvaja propagando med ljudstvom za vojno v Jpaniju, da bi prestrašili Sovjetsko zvezo — Wallace je to označil kot zločinski neumnost. Mi to njegovo mišljenje popolnoma odobravamo. Taka je politika monopolističnih trustov, ki nadzirajo ameriški tisk. Toda ne samo tisk. To je nevarno stremljenje, ki skuša priti do izraza v znani politiki Združenih držav Amerike in ki povzroča zaskrbljenost in proteste ameriških naprednih elementov.

Wallaceov govor na političnem zborovanju v New Yorku zasluži vso pozornost. Kljub poskusu, da bi obvaroval zunanjo politiko sedanje vlade Združenih držav pred kritiko, je bil prisiljen priznati, da se Združene ameriške države v mnogih vprašanih zunanje politike ne drže smeri, ki jo je začrtal Roosevelt.

Wallace-ov govor kot celota je dvoimen. Delal je poklone protisovjetskemu zadržanju sedanjih ameriških uradnih krogov, istočasno pa je bil prisenjen k nekaterim značilnim priznenjem. Wallace ni mogel zanikati obstoja nevarnih imperialističnih stremjenj v Združenih državah Amerike in Veliki Britaniji, pri čemer je izjavil, da ne bo vojne, ako bo Americanom uspelo obvladati imperialistična stremjenja zapadnega sveta. Wallace je izrazil misel o mirnem tekmovalju med sovjetskim socialističnim in ameriškim kapitalističnim sistemom.

Brez dvoma je, da izraza govor edinega ministra iz Rooseveltove dobe, ki je ostal v Trumanovi vladi, kljub svoji nedoslednosti, do neke mere zaskrbljenost nekaterih dalekovidnih elementov v Združenih državah Amerike, zaradi usodnih posledic za stvar miru, ki lahko nastanejo, ako se bodo še naprej krepile imperialistično-militaristične težnje ameriške politike.

Dve Trumanovi izjavi

Washington, 18. sept. (Tass). Na vprašanje, ki mu je bilo postavljeno na tiskovni konferenci 12. septembra, da govori, nistem pa hotel naznačiti, da sem odobril govor kot uradno izjavo o zunanji politiki ZDA. V dosedanjih politiki ne bo nobene pomembnejše izjeme brez razmotrivanja in posvetovanja med prezidentom, ministrom za zunanje zadeve in predstavnik Kongresa.

Predsednik Truman je poži izjavo po posvetovanju z vršicem dožnosti ministra za zunanje zadeve Claytonom.

La Guardia zahteva vrnitev jugoslovanskih izseljencev v domovino

Washington, 17. sept. Ekonomsko socialni svet Združenih narodov pod predsedstvom dr. Štamparja je v sredo po daljši razpravi soglasno sprejel jugoslovanski predlog o sprejetju na dnevni red vprašanja vrnitve jugoslovanskih plovnih objektov, ki so zadržani v Avstriji in Nemčiji.

Na sejah v petek in soboto so razpravljali o vprašanih postopka in poslušali poročilo zdravstvene organizacije. Ameriški delegat Wighnant je poudaril humanitarno delo dr. Štamparja in njegov delež pri delu zdravstvene komisije, s katerim se ekonomsko socialni svet v resnici lahko ponaša.

Nato se je pričela razprava o beguncih in izseljenih osebah. Generalni direktor UNRRA-e La Guardia je kritiziral dosedanje slabo delo v zvezi v repatriaciji beguncev in izjavil, da ga vznemirjajo posamezna mišljenja najvišjih vojaških krogov glede repatriacije.

na kateri je izjavil, da ni nobene izpremembe v zunanji politiki ZDA, in da je bila njegova prejšnja izjava, češ da je odobril govor ministra za zunanjo trgovino Wallacea, napak razumljena.

»S tem sem nameraval izraziti misel — je rekel Truman — da sem odobril ministru za trgovino pravico, da govori, nisem pa hotel naznačiti, da sem odobril govor kot uradno izjavo o zunanji politiki ZDA. V dosedanjih politiki ne bo nobene pomembnejše izjeme brez razmotrivanja in posvetovanja med prezidentom, ministrom za zunanje zadeve in predstavnik Kongresa.«

Ob zaključku je predstavnik sekretariata Združenih narodov navedel službene besede, ki je iz njih razvidno, da razen Brazilije nobena država ni pripravljena sprejeti večjega števila beguncev. To potrjuje izjavo La Guardia v Zenevi, da je edini izhod repatriacija in da pomeni angloameriško stališče o zaščiti nekih interesov izseljenih oseb, licemerstvo.

Maršal Tito je sprejel poslanika španske republike

Beograd, 17. sept. Predsednik vlade FLRJ maršal Josip Broz Tito je sprejel popoldne v prisotnosti pomočnika ministra za zunanje zadeve V. Velebita izrednega poslanika in pooblaščenega ministra španske republike v Jugoslaviji g. Frederica Minjana.

TUJEGA NOČEMO, SVOJEGA NE DAMO!

ZAVOD ZA METEOROLOGIJU NA UNIVERZI — PROGNOŠTIČNI ODDELEK, JAVLJA: Vremenska napoved za četrtek 19. Po večini jasno, zjutraj megla.

Mali oglasi

SLUŽBO IŠČEJO

TRGOVSKI POMOČNIK, vojašine prost, verziran v manufakturji, galanteriji, železnini, sprejeli željo zaposlitve najraje, poslovodsko mesto ali nakupovanja blaga. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. por.« v Jesenicah pod »Dobra moč.« 21.032-1

URADNIKA za večletno prakso, zmožna samostojnega vodstva pisarne, poštena, želi spremeniti dosedanje službeno mesto. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. por.« pod »Delavnost.« 21.014-1

ZAKONSKI PAR brez otrok, srednjih let sprejme mesto hišnika. Ponudbe v ogl. odd. »Slov. por.« pod »Delo.« 21.011-1

MLAJŠA FRIZERSKA POMOČNICA išče zaposlitev. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 21.042-1

MESTO POSLOVODJE iščem najraje pri »Naprosah«. Ponudbe na upravo lista Maribor p.d. »Verziran.« 21.023-1

KUHARICA išče službo. Opravila tudi vsa hišna dela. Naslov v podr. »Slovenskega poročevalca« Celje. 20993-1

POSTREZNICA išče cel dnevno zaposlitev. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 20963-1

POSTREZNICA išče zaposlitev dopolnilne in popoldne nekaj ur. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca.« 20986-1

STAREJŠA KUHARICA za večletno prakso želi službo, gre tudi za gospodinjico, kuharico, tudi na deželo. Ponudbe na podružnico »Slovenskega poročevalca« v Trbovljah pod »Kuharica.« 21.024-1

TRGOVSKI POMOČNIK, mešane stroke srednjih let, z dolgoletno prakso, ki-ker tudi za večletno aranžersko prakso, išče primerno službo. Ponudbe na podr. »Slovenskega poročevalca« Celje pod »Oktober.« 20994-1

SLUŽBO DOBE

2 TRGOVSKA POMOČNICA, eden več v železnini. Služba takoj. Ponudbe: Naprosah, str. 12, na novo mesto. 21.871-2

PIŠARNIŠKA MOC, večša blagovna knjigovodstva dobi takoj namestitev. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poroč.« 21.047-2

Kupimo takoj

6 komadov ŽELEZNIH JAMSKIH VOZICKOV, širina tira 60 cm,

1 TOVARNISKO - KONTROLNO URO, za kontroliranje prihoda in odhoda delavstva,

1 MLINA NA KROGLE, prostornina cca 1 m³ za mletje raznih kamenin.

Ponudbe poslati na STEKLARNO HRASTNIK.

BUKOVE SODE LICITACIJA

za izdelavo bukovih sodov 200—220 l, iz naših dog. železa, bicja in parafina — Pismene ponudbe dostaviti takoj na:

»**ŠUTJESKA**«, državna tvarnica čokolade, bombona i marmelade Zagreb, Pile 1, br. 10, tel. 4065 i 8566

Kupimo takoj:

1 VITEL vlečna sila 1000 do 2000 kg, hitrost vrvi 10—25 m na minuto, dolžina vrvi 200—300 m po močnostih z elektromotorjem ali Diesel motorjem,

1 DEMAG DVIGALO, nosilnost 600—1000 kg vsig. dviga 12—15 m,

1 prevoznik KOMPRESOR (manjši), 6 atm., z Diesel motorjem,

25 m² JEKLENE ŽICNE TKANINE št. 16, 18, alj 20,

1 komad TRANSFORMATOR - 500/220/127 V, 20-30 KVA.,

1 komad TRANSFORMATOR - 500/350/220 V, 20—30 KVA.,

1 komad TRANSFORMATOR - 500/350/220 V, 10—15 KVA.

Razne **CENTRIFUGALNE vodne ČRPALKE** od 60—400 l na minuto in od 15—100 m pritiska po močnostih z elektromotorjem.

Ponudbe poslati na Steklarno Hrastnik.

POSTENO DEKLE, ki bi opravljalo vsa hišna dela in zna nekaj kuhati, išče družina v okolici mesta. Pismene ponudbe na podružnico Celje po »Slovenski«. 21.026-2

SAMOSTOJNO KORESPONDENTINJO za večletno prakso sprejme za takojšen nastop tovarna v Ljubljani. Perfektno znanje strojepisja in stenografije pogoj. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 20.752-2

MIZARSKEGA POMOČNIKA za pohištvo sprejmem takoj. Flis Josip, pohištvo mizarstva Domžale. 21.044-2

VOJEDNEGA URADNIKA za vodstvo knjigovodstva in korespondence, dobrega organizatorja in kalkulanta iščem. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poroč.« pod »Okolica Ljubljane.« 21.006-2

BRIVSKO FRIZERSKO POMOČNICO samo dobro moč v moški stroki, sprejem za Ljubljano. Ponudbe na ogl. oddelku »Slov. poroč.« pod »Solidna.« 21.044-2

ZBRAYO, MIROLUJENO DEKLE sprejem v stalno službo k posteni družini odraslih oseb redi Ljubljano. Pospravljanje sob, pomoč pri kuhi, plača dobra. Zglasti se od 18. do 19. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.« 21.022-2

GOSPODINJSKO POMOČNICO sprejem. Kunster, Gajeva ulica št. 8. 21.056-2

MIZARSKEGA POMOČNIKA za pohištvo iščem. Lončarič, mizarstvo Vodnikova št. 116. 21.056-2

PRVOVSTVNI PRECIZNI STROJNI MEHANICAR, za popravila pisarniških strojev, pisalnih, računskih, za raznozodvanje, z mojstrskim izpitom in pravico do samostojnega vodstva delavnice, dobi namestitev pri tvrdki Hinko Kranjec, Svetosavska št. 31, Beograd. Ponudbe poslati za zahtevki plače. 20.280-2

GOSPODINJSKO POMOČNICO iščem za takoj. Naslov v ogl. odd. »Slovenskega poročevalca.« 21.058-2

GOSPODINJSKO POMOČNICO z znanjem nekaj kuhe sprejem takoj. Streliška št. 32, Verbič. 21.036-2

SIVILNA ZA MOSKE KLOBUKE iščem. Tudi začetnica se sprejme. Bernik, klopučar, Celovška cesta 47. 21.062-2

HIŠNEGA ČUVAJA, vpojojena, vajenega tudi konj sprejem. Košnjo detelje prodam. Naslov v ogl. odd. »Slovenskega poročevalca.« 21.060-2

KUHARICA, ki bi opravljala tudi druga hišna dela, se sprejme. Stuznjak, ki opravlja kmečka dela, se sprejme. Mlajši hišec se sprejme! Naslov v podržnici »Slov. por.« Celje. 21.099-2

STROJNEGA MEHANIKA in vajenca, vodilno moč za popravila strojev in motornih koles, sprejme Renčelj, Rimska cesta 21000-2

GOSPODINJSKO POMOČNICO k transeobam, nekoliko vajeno kuhe, sprejme Anica Pele, Domžale, Ljubljanska cesta številka 8. 20975-2

ZASLUŽEK

INSTRUIRAM vse predmete osnovne šole in nižje gimnazije kakor tudi francoščino in angleščino. Naslov v podružnici Celje. 21.025-4

PIŠALNI STROJ vam očistim, popravi. Pošljite naslov v ogl. odd. »Slov. por.« pod »Poceni pa vas obiščem.« 21.045-4

PRODAM

KOZO MLEKARICO prodam ali za menjam za čebelnje panje. Jurčkova pot št. 67, ob Ilzanski cesti. 21.013-0

VIOLINE, VIOLJE, čela odlične kvalitete v tonu in izdelavi, dobite pri Blažju Demšarju, Zabajk 3111. 20.500-2

SODE hrastove rabljene 30 lji zamenjam za manjše ali prodam. Milka Šetina, Sevnica ob Savi. 20.843-5

PRODAM POCENI vsakovrstne pisarne, računске, pletilne šivalne, knjižarske in električne stroje, motorje, cirkularne, ke, črpalke, razno orodja, stružnice, američanske, električne in bencinske agregate, blagajne, tehtnice, dvokolice, mikroskopske, nitalne, teodolite, kompletno mlekarstvo, sirarsko opremo, kralupe za cementne stružnice itd. »Starina«, Novakovič, Zagreb, Vlačka št. 101 telefon 24.589. 20.536-5

PREPROGO, veliko zelo ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 21.054-2

SPALNICO V IMITACIJI orehove korenine, v najcenejši izdelavi prodam. Mizarstvo Ličen, Solška št. 5. (pri remizji) 20.872-5

PREPROGO, posvem novo nerabljeno za veliko sobo prodam za 3500 din, 12 čistega zlata ovratno veržico z zlatim obeskom 4300 din. Naslov v ogl. odd. »Slov. poroč.« 21.015-5

DIAFONSKI HARMONIKO, »Plešes«, trovrsno, 6 pol-tonov, celuloid, brezhibno, v odličnem stanju s kotlovo prodam. Podjanska cesta št. 15, V. stopnišče, IV. nadstropje, vrata 14. 21.037-0

NOVO MOSKO OBLIKO, temno sivo z modrimi blačami in zimski črni plašč prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca.« 21.035-0

PISALNO MIZO in američansko knjižno omarico prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poroč.« 21.048-5

GOSTILNICAARJI POZOR! Ves kletarski inventar, sode ležake, transportne in male, črpalke ročne in električne, cevi pohištvo, police in pribor za steklene, kotel za vodo itd. prodam. V. Braz, Mešedova 7. Ogled od 3. do 6. 21.013-5

KUHINJSKA OPRAVA dobro ohranjena se prodaja poceni v Železnikarjevi št. 18. Siska. 21.003-5

DVA PISALNA STROJA dobro ohranjena z dolgim in navadnim valjem takoj kupi! Trg. ag. Al. Planinšek, Ljubljana, Dvoržakova št. 31, tel. 34.38. 21.012-5

USNENJ PLASČ, dobro ohranjen za srednje postavo se poceni prodaja. Naslov v ogl. odd. »Slov. por.« 21.016-5

PIANINO, v najboljšem stanju. »Koch« - Kerself, ugodno prodam. Oglasi se med 1. in 3. uro. Naslov v ogl. oddelku »Slov. poroč.« 21.022-5

NA TRIGLAVU JE ZAPADEL PRVI SNEG, v naših zdraviliščih in letoviščih pa vlada še prava pomlad. Se je čas, da se pripravite na trdote zime!

B L E D,

svetovno znano letovišče ob idiličnem alpskem jezeru s pravilničnim otokom.

ROGAŠKA SLATINA,

mednarodno sloveče zdravilišče in letovišče z obširnimi fizikalno-zdravilnimi napravami, zdravi z uspehom bolezni želodca, črev, zapake, zlate žile, bolezni jeter, žolčnika, ledvic, sladkorne bolezni i sl.

SLATINA RADENCI,

zdravilišče naravnih ogljikovih kopeli (odprto do 15. oktobra) zdravi z uspehom bolezni srca in ožilja, ledvic, želodca, žlez z notranjo sekrecijo, rekonvalescente i sl.

Zdravie delovnemu ljudstvu!

Zahtevajte prospekt! Informacije: uprave gornjih zdravilišč in letovišč, »Turist-hotel«, Ljubljana, Gledališka 8, in njegove podružnice na Bledu, v Mariboru, Celju in vse pisarne Putnika.

BELO ŽELEZNO POSTELJO, novo z žimnico prodam. Kunster, Gajeva ulica št. 8. 21.057-0

RADIO ORION 4 cevali, moderne oblike, na vse valove za 4000 din. Pisalni stroj portabel, popolnoma nov, poceni napredaj. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca.« 21.055-5

KOTEL za žganjekuho, nov, 401 s cevni prodam. Vizmarj 169. št. Vid nad Ljubljano. 21.065-5

PIŠALNI STROJ, skoraj nov, prenosljiv, ugodno prodam. Miakar, Knafljeva 15. 21.065-5

ZENSKO KOLO Junior, novo z novimi gumami prodam. Miakar, Knafljeva 15. 21.051-5

HLADILNO OMARO, štiri pisarniške stole (trd les) in obsešno steno z ogledalom prodam. Beethovnova 9. 21.039-5

PRODAM zelo poceni belo angorsko bolero in volno. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca.« 21.040-5

2 ŠKARJE nove, za rezanje pločevine od 4 mm prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca.« 21.041-5

MOSKO KOLO in nove čevlje št. 35, prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca.« 21.010-5

HRUSKE ZA VKUHAVANJE se dobe Lančusova št. 21. Oddajajo se samo od 16. ure dalje. 21.003-5

540 m BLAGA dvojne širine, vinsko rdeče barve za zastore ali pregrinjala prodam. Stary, Tavčarjeva 11. 21.007-5

ŽELEZEN ŠTEDILNIK prodam. v trgovini Mestni trg 17. 21.005-5

DOBRO KOLO, skoraj novo prodam. Poljanska št. 41. čevljar. 21.030-5

ELEKTRICNE KUHALNIKE na 2 in 3 ploščice, zelo dobre kvalitete imamo napredaj. Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ulica št. 12. 21.033-5

OREHOVO JEDILNICO moderno prodam za 15.000 din. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca.« 21.038-5

PISALNA MIZA, knjižna omara, več vrst pohištva, nekaj novih parketov takoj prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca.« 21.054-5

MOSKI PLAŠČ za srednje postavo in fino »šestilo« se prodaja. Dragar, Stara pravda št. 9. 21.053-5

OTROSKE ČEVLJE, rjave, visoke, št. 31, dobro ohranjene in plinski kuhali na dva plamena, predvojni material, skoraj nov, prodam. Sv. Petra nasip 66, v. notoc. 20987-5

RADIO MINERVA, 5 cevali, magično oko z jeklenkami, 3 val. dolž., najboljša znamka, modern, čist glas, prodam — Zabajk 12, pritl. Ogled 14—18. 20995-5

SPALNICO, kompletna, samsko sobo in kuhinjo prodam. Zibertova ulica številka 25. I. nadst. 20996-5

DAMSKI PLAŠČ, p-polnoma nov, prodam za 1000 din, dalje zimske športne suknje za 1700 din in boljšo moško obleko za majhno močnejšo postavu. Hovar, Poljanska 77. 20979-5

ZAHVALA

Vsem, ki ste nas tolažili ob izgubi naše mame **Helene Ribarič roj. Rótar** posestnica

in jo spremlili na zadnji poti, darovali cvetje, častiti duhovščini in vsem, ki so na kakršen koli način sočustvovali z nami, še enkrat iskrena hvala.

Maribor, Trst, Vodice, dne 17. septembra 1946.

Žalujoča rodbina **RIBARIČ**

PROJEKTIVNI ZAVOD LR SLOVENIJE naznanja, da je njegov nameščenec, tovariš

ing. arh. ŠUBIC VLADIMIR

pri vestnem izvrševanju dela na obnovi porušene domovine dne 16. septembra 1946 nenadoma preminul.

Ohranili ga bomo v svetlem spominu.

Ljubljana, dne 18. septembra 1946.

Direkcija in uslužbenci Projektivnega zavoda

ZAHVALA

Vsem, ki ste na katerikoli način z nami sočustvovali ob nenadomestljivi izgubi našega

ZDRAVJE FRANCIJA

uradnika

ga obsuli s cvetjem, spremlili na njegovi zadnji poti, se najprisrčneje zahvaljujemo.

Družina **ZDRAVJE**

DR. JIRI BENES

58

V nemškem suženjstvu

Postavili so jih pod prečnik. Drug za drugim so morali stopiti na stolček, položili so jim zanke okoli vrata in z brco prevrnili stolček. Dvanajsti, njihov vodja, je moral gledati obesenje vseh enajstih prijateljev preden je prišel sam na vrsto. Fantje so junasko umrli. Tako junasko, da smo vsi občutili, kako smrt ni strašna, če je človek nožat in pripravljen umreti.

Po usmrtni sem videl Miroslava Krušino. Bil je bled kot stena. Prvi je videl, kako čbešajo in se ni dobro počutil.

»Zakaj pa si se udeležil?« sem ga vprašal »Dokler si v bolnišnici, bi bil vendar lahko ostal v bloku.«

»Nisem mogel ostati doma. Po nekaj letih bi lahko pozabil, kaj so Nemci počeli. Tako pa ne bom pozabil do smrti.«

Naslednji dan smo bili v tečaju za strežnike. Dr. Grossmann nam je predaval o različnih vrstah smrti. Dobri dve uri je razlagal, kakšna je smrt pri čbešanju in je dokazoval, da je to najkrajša smrt, ki so si jo ljudje mogli izmisliti, kajti čeprav nastopi smrt objektivno šele čez nekaj časa, je praktično človek vendar takoj mrt, ker izgubi zavest in občutek življenja že v odločku sekunde. Razumeli smo in smo to pripovedovali tudi drugim in k temu navajali verze Jirija Wolkera:

Smrt ni zla, smrt je le kos težkega življenja — — —

Medtem, ko se je zgodilo vse to in še marsikaj drugega, smo si vendar dopovedali, da je sedaj še precej miru. Življenje v Oswiecymu je bilo takšno, da so obežali, pretepli vsak večer na žbirnem mestu, da so kapi in esesovci mučili pri delu naše tovariše in jih ubijali, pa smo le na splošno

čutili, da je sedaj mirnejše. To pomeni seveda le, da sta bila smrt in nasilje nekako še bolj pogosta kot sedaj. Toda kar so pripovedovali ujetniki iz Birkenaua in Bune, se je celo nam zdelo neverjetno. Šele pozneje se mi je posrečilo, da sem našel verodostojne pričte, predvsem dve slovaški zdravnici, ki sta bili v Birkenauu od začetka in sta vendar preživele vseh pet let in tem taborišču. Še sedaj bi bili lahko zapriščeno zaslišani o stvareh, ki so se tam godile in o katerih so v Oswiecymu prihajale vesti. Dogajale so se take stvari, da se nam je celo obdobje usmritev, ubojev in nasilnosti pri nas zdelo v primeri z njimi mirno.

Moj priči sta zdravnici: Dr. Margita Švalbova iz Bratislave in dr. Eugenija Weissova iz Banjske Štiavnice.

Obe bi lahko povedali zlasti sledeča dejstva:

Vse leto 1942 in 1943, pa tudi še kasneje so v Birkenauu izvrševali usmrtilne s fenolovimi injekcijami (preparat BE 1034). Injekcije so vbadali žrtvam naravnost v srce. Te usmrtilne so izvrševali na ukaz esesovskega taboriščnega zdravnika Megerle esesovski bolničarji, zlasti neki Franke. V Lublinu je bila na primer krajevna vstaja proti Nemcem. V Oswiecymu in Birkenauu so zaradi tega izbrali vse ujetnike tega okraja. Nad tristo mož so obešili tistega dne, enainštirideset žen pa so ubili s fenolom. Vsi so vedeli, da jih peljejo na morišče in vedeli so tudi, kako jih bodo usmrtili.

Bolnikov je bilo vedno več in Megerle je sporočil, da je nekako 9000 ljudi nesposobnih za delo. Ukazali so, naj vse za delo nesposobne pošljejo v plinske celice, naj vse noseče žene pobijejo s fenolom in prav tako tudi vse otroke, razen dojenčkov. Naposled niti to ni zadostovalo in so poslali v plin in v jame za sežiganje vse bolnike, ki so bili v bolnišnici, ne glede na to, ali so Židje ali Arijci. Niso se zmenili za narodnost. V naglici so sežgali tudi Nemce.

Junija in v prvi polovici avgusta 1943 smo videli po cele dneve težek

OTROSKO POSTELJO, skora novo, leseno, s predalom in dvema žimnicama. prodam. Avšič, Streliška 34. 20988-5

OTROSKI VOZICEK, športni, prodam. — Vnec, Celovška 42. 20989-5

POSTELO, zložljivo, železno, prodam. Naslov v ogl. oddelku »Slovenskega poročevalca.« 20990-5

PISALNI STROJ »TRIUMPH« portabel, skoraj nov, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca.« 20991-5

MOTOR BENELLI, 250 cm, prodam. — Thuma, Na-Ma, Wolfova 1. 20944-5

ELEKTROMOTORJI 0.5, 1, 2.5, 3, 4 in 5 KS 1400 obr/min. se ugodno prodajo. Heršič, Rimska 13, Ljubljana. Tel. 37-55. 20993-5

SIVALNI STROJ p-grezljiv (salon kabinet), šiva naprej in nazaj, prodam. Poizvedbe Gosposvetska št. 13, cvečilarna. 21.061-5

MOTORNKO KOLO 500 cm s priklopo, generalno popravljeno, se prodaja za 30.000 din. Heršič, Rimska c. 13, 20.999-5

OTROSKA POSTELJICA, kompletna, čista, napredaj. Informacije: Saks, Miklošičeva 14. 20973-5

PISALNI STROJ Underwood, v zelo dobrem stanju in močje črne gozdarje prodam. Naslov: Tržaška c. 26. 20974-5

OTROSKE OBLEKCE za dečke, stare od 3—4 let, ugodno prodam. Hovar, krojač, Poljanska 77. 20978-5

MOSKO KOLO z dobro ohranjenimi gumami prodam. Ogled od 8—12. Ljubljana, ulica 2. 20980-5

DVA PLAŠČA, balonska svila, damska, za velike postave, prodam. — Stupica, Tržaška 24. 20981-5

KUPIM

KUPUJEM po najvišji ceni: vsakovrstne pisalne, računске, pletilne in druge stroje za vse vrste obrti, razno težko orodje, stružnice, šepinge, vrtnice stroje, blagajne, vsakovrstne motorje, črpalke na vse pogoje, navadne in mostovne tehtnice, žerjave, skripce, dvigala, avtomobilske dele in druge silne predmete. Ponudbe z navedbo cene na: »Starina«, Novakovič, Zagreb, Vlačka št. 101. 20992-5

DIESEL MOTOR za ladijski pogon s 70—150 k. s. in vrste manjših motorjev na pogon z nafto, bencin in električno kupujem najpuno. Ponudbe na »Starina«, Novakovič, Zagreb, Vlačka 101. Telefon št. 24.589. 20955-6

V KOMISIJSKO PRODAJO SPREJMEM vsakovrstna, samo dobro ohranjena oblačila Josip Rejina Ljubljana, Aleksandrova št. 3. S. P. 90/6

TVRDKA SAKS, Mestni trg št. 19, sprejema v komisjsko prodajo samo dobro ohranjena oblačila in harmonike »Hohner« 21.034-6

DRŽAVNI ZAVAROVALNI ZAVOD FLRJ v Beogradu se je lotil organizacije knjižnice. Pozivamo založnike, knjigarje, antikvarijate, ustanove, družbe, organizacije ter pedince, da ponudijo svoje knjige, časopise (eventuelno pošljejo v ročno) ali druge publikacije v našem ali tujih jezikih iz področja teorije, tehnike ali prava zavarovalstva. Poleg teh knjig ponudite tudi slovarje tujih jezikov, zemljevide in sliko, kar bi lahko koristilo knjižnici Državnega zavarovalnega zavoda FLRJ. Ponudbe in katalogi naj se pošljejo na: Državni zavarovalni zavod FLRJ — za biblioteku — Beograd, Stalingrajska 32/II, Poštni predal 250. 21.042-6

CISTOKRVNEGA FOKSTERIERJA, ro donikov (Stachelharig) ali bokserja, kupim. Ponudbe na ogl. odd. »Slov. poročevalca« pod »Placem dobro.« 20.646-6

SKRIPTA: »Finančno pravo« (Murko), »Narodno gospodarstvo« (Bilimović) in »Osnovi drž. o. nar. in mednarodn. gospodarstva (Zim) kupim. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca.« 21.027-6

OTROSKI VOZICEK, globok, v dobrem stanju, globoke in moderne oblike kupimo proti takojšnji gotovini. Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka 12. 21.031-6

PISALNI STROJ, velik pisarniški z normalnim ali doljim valjem, samo dobrih znamke kupim, proti takojšnji gotovini. Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka ulica št. 12. 21.032-6

TRANSFORMATOR od 3000 voltov na 220 voltov ponudite tt. Heršič, Rimska cesta 13. Tel. 37-56. 20997-6

KNJIGE: Dr. F. Schleicher, Taschenbuch für Balingenere 1943; kupim. Ponudbe: Ing. M. S., poštni predal 72, Ljubljana. 20976-6

SAKSOPON, dobro ohranjen, bariton ali tenor in jazz pribor kupim. Juvanc Milo, Ribnica. 20982-6

RAZNO

SELITVE IN DRUGE PREVOZE prevzame avtoprevoznik Jakomin, Ljubljana, Križna ulica 22, pri Sv. Križu, 20.420-1

POZOR! Izdelujemo solidno, hitro in poceni prešite odeje (kovrte) proti preskrbi pri pretežnem blagu. Vato in sukna, nene preskrbimo sami. E. Thaler, izdelovalnica vatenih odelj. Škofja Loka. 21.017-1

NA DRŽAVNI CESTI od Kranja do Brezovcem 16. t. m. zvečer izgubila črno torbico. Najditelja prosim, da jo vrne z vsebino na naslov, ki je na dokumentu, ali N. M. v Kranju. Denar naj se obrne za nagrado. 21.001-1

PRIJATELJEM LEPE UMETNOSTI Gojkoč pozdravi! 21.067-1

DEKLICO, 6 letno dam za svojo ali plačam oskrbo. Naslov v ogl. odd. »Slov. poročevalca.« 21.046-1

EVIDENČNA ŠTEVILKA 4. 919 tovarnena avtomobila se je izgubila. Isto preključimo samo za neveljavno. Nabavna prodajna zadruga Trbovlje. 21.023-15

OD KUPATORJA UNIČENO maršurist. spričevalo Dr. trg. vske akademije Mariboru, izdano 1939, leta od ravnatelj. šola šole na ime Veseljak Elizabeta iz Moskajnc, preključimo. Veseljak Eli. zabeta. 21.026-14

NIJESOLKO sprejem v vso oskrbo. Center, klavir. Ponudbe na ogl. oddelku »Slov. por.« pod »Professor.« 21.059-14

RESTAVRACIJO ALI SOLO iščem. Kjer bi se učila boljše kuhe in serviranja proti plačilu. Naslov v ogl. odd. »Slovenskega poročevalca.« 20983-14

RAZNO

DRNOZG JOZE, rojen 1. oktobra 1911, je odšel v partizane 10. julija 1944 na Dolensko. Bil je pomočnik pol. komisarja 10. ljubljanske brigade, 18. divizije, 7. korpus. Meseca aprila 1945 je bil na Dolenjskem okoli Žužemberka, od tedaj dalje je pogrešan. Prosim, če komu kaj znano o njem, naj javi na naslov: Drnozg Neža, Zagorje Toplice št. 80. 21.063-15

POIZVEDBE

RESTAVRACIJO ALI SOLO iščem. Kjer bi se učila boljše kuhe in serviranja proti plačilu. Naslov v ogl. odd. »Slovenskega poročevalca.« 20983-14

NALIVNA PERESA

v veliki izbiri, FOTOAPARATE vseh vrst ter fotoamaterske izdelave Vam nudijo najhitreje FOTOTEHNIKA in Ljubljana, Dunajska cesta št. 15. Po pošti obratna rešitev.

Trgovskega uradnika

za vodstvo prodajnega oddelka — in **perfektno strojepisko** iščem.